

Tilburg, 8 maart 2011

Gemeente Tilburg
College van B en W
Postbus 90155
5000 LH TILBURG

Ons kenmerk: 1752/MM/Wmo
Onderwerp: Advies betreffende "Vitaliteit en Veerkracht", Beleidskader
Maatschappelijke Ondersteuning Tilburg 2011 – 2015

Geacht College,

U heeft ons gevraagd advies uit te brengen over het beleidskader "Vitaliteit en Veerkracht". De Wmo Adviesraad baseert zich bij zijn advies op de ter beschikking gestelde werkversie van 2 maart 2011.

Procedure en tijdpad.

De Wmo Adviesraad is in deze adviesaanvraag geconfronteerd met een ingrijpende wijziging van het tijdpad van de ambtelijk-bestuurlijke procedure. Gezien de urgentie en degelijke motivatie voor de afwijking heeft de adviesraad zich ingespannen aan uw verzoek te voldoen, daarbij aantekend dat voor het waarborgen van een zorgvuldige advisering spoedprocedures als deze uitzondering zouden moeten blijven.

Desondanks is de adviesraad in de conceptuele fase door uw ambtelijke medewerkers degelijk en zorgvuldig geïnformeerd, waarvoor ik namens de adviesraad waardering uitspreek.

Algemeen beeld

De adviesraad waardeert dat het voorliggend concept meer nadrukkelijk een visiedocument is dan het meerjarenbeleidskader 2008-2011. Op krijtlijnen wordt aandacht gegeven aan de elementen die de transitieperiode zullen kenmerken.

Zo is helder de doelgroep Wmo verwoord. Tegelijkertijd zien we een schets van de risico's op toekomstige spanningsvelden in relatie tot een ingrijpende beperking van middelen en de kanteling van een voorzieningstelsel naar zelfredzaamheid en maatwerk.

Er is meer duidelijkheid over de wijze van sturen en faciliteren.

De Wmo Adviesraad heeft op onderdelen een aantal kritische opmerkingen. We volgen daarbij de indeling van de nota.

Tilburgers samen verantwoordelijk

Gevoelsmatig geeft de adviesraad de voorkeur aan andere beelden dan die van "de kermis en het carnaval" om te "laten zien wat onze aard is: sociaal, robuust en gezellig" als opmaat voor groei van gezamenlijke verantwoordelijkheid. We zien liever een beeld dat 40 procent van de Tilburgers actief is in de stad. Tegelijkertijd wordt in dit kader benadrukt dat Tilburgers zelfredzaam moeten worden.

Het begrip 'moeten' komt bij herhaling terug in het beleidskader en wordt naar de opvatting van de adviesraad niet altijd zorgvuldig gewogen. "Vraag niet eerst of eenzijdig wat de stad voor jou kan doen, maar vraag je eerst af wat jij voor jezelf, de burgers en de stad kunt doen" is als afgeleide van Kennedy's uitspraak terecht. Ook de Wmo Adviesraad wil dat burgers zich in de komende jaren meer verantwoordelijk gaan voelen voor zichzelf, medeburgers en de stad en daarin meer initiatief nemen.

Deze omslag vraagt overigens ook ambtelijke en bestuurlijke aanpassing. Dienstverlening zal sterker gericht moeten zijn op stimulering van die zelfredzaamheid; burgers zullen veel gemakkelijker moeten kunnen aankloppen; in lijn met de nieuwe taken op lokaal bestuurlijk niveau zal de dienstverlening van gemeenten de komende jaren persoonlijker en individueler moeten worden.

Dat vraagt ook een omslag in gedrag en houding van gemeenten: deregulering, reageren op de vraag van burgers, niet primair of eenzijdig kijken wat zij zelf in de aanbieding hebben.

Tegelijkertijd dient die stad te beseffen dat sommige burgers nog niet, niet meer of zelfs maar ooit zelfredzaam kunnen zijn. De Wmo Adviesraad meent er goed aan te doen hier een viertal burgers te typeren, voor wie verschil in benadering uitgangspunt van beleid in het kader van de Wmo zou kunnen of moeten zijn.

1. Burgers die zelfredzaam en actief zijn en niet om ondersteuning vragen.
Benaderingswijze: Zij worden verleid om zich in te zetten voor medeburgers.
2. Burgers die ondersteuning vragen maar vinden dat de overheid voor hen moet zorgen.
Benaderingswijze: Deze mensen zouden gestimuleerd moeten worden om zelf meer naar oplossingen te zoeken.
3. Burgers die om ondersteuning vragen. Zij zijn actief in het zelf vinden van oplossingen.
Benaderingswijze: Het is dan wel belangrijk erop waakzaam te zijn dat deze groep niet overbelast raakt.
4. Burgers die ondersteuning nodig hebben, maar er niet om vragen. De zogenaamde niet gebruikers of zorgmijders.
Benaderingswijze: Deze burgers moeten actief benaderd worden om te voorkomen dat hun problematiek verergert.

De Wmo Adviesraad geeft u derhalve in overweging een differentiatie van doelgroepen als uitgangspunt van beleid te kiezen. De Wmo Adviesraad ziet dat in voorliggend beleidskader beperkt aandacht is voor de groep niet-gebruikers of zorgmijders. De Wmo Adviesraad vraagt zich af of de signalering in de wijk voldoende is om deze, soms niet of beperkt (wijk)gebonden burgers, te steunen en hun meedoen te bevorderen. Aan de andere kant biedt de schaalverkleining ook kansen in dit kader.

De adviesraad geeft u in overweging het niet-gebruik vergelijkbaar met het armoedebeleid aan te pakken. Het veronachtzamen van dit niet-gebruik leidt ertoe dat deze burgers in een latere fase vaak fors hogere maatschappelijke uitgaven vragen.

Binnen en buiten het kader

De Wmo Adviesraad spreekt zijn zorg uit over de stringente afbakening van het beleidsterrein Wmo, die in dit beleidskader wordt nagestreefd. De adviesraad vindt dit begrijpelijk uit oogpunt van beheersbaarheid van de relatief nieuwe gemeentelijke taakstelling Wmo. Een te krampachtige begrenzing bedreigt echter zowel de individuele burger die ondersteuning nodig heeft op verschillende levensterreinen (financiën, werk en wonen) als de doelmatige benutting van middelen vanwege de gemeente. In deze kadernotitie zien we te beperkt aandacht voor beleid en beleidsinstrumenten, gericht op een integrale, eenvoudige en transparante dienstverlening.

Naar onze opvatting vraagt de compensatieplicht van de gemeente en daarbinnen de resultaatsverplichting van een integrale benadering. Inclusief beleid dient daarbij uitgangspunt te zijn, waarbij zo nodig ook over de "strikt te trekken" grenzen van de Wmo naar oplossingen wordt gezocht. De voorbeelden in documentatie, met name ook van de Vereniging Nederlandse Gemeenten, spreken voor zich. Heel vaak zijn oplossingen slechts te bereiken in de samenhang van werk, wonen en welzijn.

De adviesraad hecht hieraan zeer en ziet uw opvattingen hierover graag in een afzonderlijke paragraaf opgenomen. Wanneer u geen aanleiding vindt een afzonderlijke paragraaf toe te voegen zou in de toegezegde nadere uitwerking van "4. Regie / Sturing / Facilitering" een nadere beleidsopvatting kunnen worden weergegeven.

Burgers, middenveld en overheid

Zoals aangegeven in "Algemeen beeld" is de Wmo Adviesraad met u van mening dat burgers er niet van uit kunnen gaan dat de overheid of het maatschappelijk middenveld/de medeburger alles oplost voor hen. Omgekeerd mag het er echter niet toe leiden dat er een nieuwe groep van burgers ontstaat die niet om hulp durft te vragen.

WMO: Kanteling

De Wmo Adviesraad heeft, onder voorwaarden zoals in eerdere adviezen aangegeven, hoge verwachtingen van de door u ingezette *wijkgebonden* Wmo-aanpak en de cruciale rol daarbinnen van "het keukentafelgesprek". Aansluitend vindt de adviesraad dat het keukentafelgesprek niet moet volstaan met een schriftelijk verslag en "verwijzing" in voorkomende gevallen. Zeker in (multi-)probleem situaties moet een goede doorgeleiding zijn naar de (hulp)verlenende instanties die nodig zijn om het probleem van de burger(s) op te lossen. In algemene zin is vooralsnog in het wijkgebonden werk het risico van shoppen aanwezig, zolang de samenwerking van professionele en vrijwilligersnetwerken nog beperkt vorm heeft gekregen.

Regie/sturing/facilitering

In het beleidskader wordt goed benoemd dat er samenwerking tussen de partners/organisaties uit het maatschappelijke middenveld gerealiseerd dient te worden. Er moet ingestoken worden op de signalering van problemen van de mensen in de wijk en het oplossen van de problemen. Daarbij zal onvermijdelijk op termijn meer moeten gebeuren door vrijwillige inzet en minder door professionals. De partners, professionele- en vrijwilligersnetwerken, moeten georganiseerd samenkomen in de wijk, bijvoorbeeld in een centrum. De in de notitie vermelde stimulering van de goede samenwerking tussen de partnernetwerken van professionals en vrijwilligers acht de Wmo Adviesraad nog te vrijblijvend.

De Wmo Adviesraad is er voorstander van dat de gemeente een krachtige regierol op zich neemt in de wijk, waarbij een goede ondersteuning van de burger uitgangspunt is voor een helder programma van eisen voor de genoemde ketencontracten. Het eigenbelang van maatschappelijke partners dient ondergeschikt te worden gemaakt aan het algemene belang van een goede dienstverlening aan mensen die ondersteuning nodig hebben. Hoewel vele Tilburgse instellingen hier op een goede traditie leunen zal enkel vertrouwen op het spontaan prevaleren van algemeen maatschappelijk belang boven dat van de eigen maatschappelijke onderneming te optimistisch kunnen blijken.

Ten slotte.

Met dit gevraagde advies informeren wij u over de kanttekeningen die de Wmo Adviesraad wenst te maken bij 'Vitaliteit en Veerkracht', Beleidskader Maatschappelijke Ondersteuning Tilburg 2011 – 2015.

We voorzien dat het een uitdaging is de doelstellingen in het beleidskader gerealiseerd te krijgen in de Tilburgse samenleving en vertrouwen er op dat ons advies daaraan kan bijdragen.

In afwachting van uw reactie,
met hartelijke groet,

Wmo Adviesraad Tilburg,
A.L.M.L. van der Bruggen, voorzitter